

Van Leiderdorp naar 3 oktober

Een thematische fietsroute

Jos Janssen

Dit boekje beschrijft de geschiedenis en de bijzonderheden onderweg. De feitelijke routebeschrijving met routekaartje is afzonderlijk te downloaden.

De fietstocht begint in Leiderdorp en eindigt na circa 45 kilometer in het centrum van Leiden.

Inleiding

De polders tussen Leiden en Zoetermeer zijn – ondanks een weg als de A4 – nu een oase van rust in de drukke Randstad. Maar hoe anders was dat in 1574, het jaar van het beleg en ontzet van Leiden.

Leiderdorp, 26 mei 1574: Spaanse troepen onder leiding van Valdez vestigen hun hoofdkwartier in Leiderdorp, van waaruit de omsingeling van Leiden geleid zal worden. Doel van de omsingeling: de Leidse bevolking door uithongering dwingen tot overgave.

Het jaar daarvoor was Leiden ook al omsingeld geweest. In een poging de strategisch belangrijke stad Leiden te ontzetten waren troepen onder leiding van “de Nassau’s” vanuit Duitsland het oosten van de Nederlanden binnengetrokken; de Spanjaarden riepen de belegeraars van Leiden toen terug om hulp te bieden, maar dat was achteraf niet nodig: de Nassau’s waren al verslagen, in de “slag bij Mokerheide”.

De nieuwe omsingeling in 1574 werd grondig aangepakt. Oost-, noord- en westzijde waren stevig in Spaanse handen. Aan de zuidkant werd de stad door drie linies ingesnoerd. Die linies bestonden uit een reeks van schansen (waaronder de bekende Lammenschans), en tot vesting omgebouwde dorpen.

Aan de zuidkant van die linies zat Willem van Oranje, in Delft, van waaruit het ontzet georganiseerd werd. Bij het eerdere beleg en ontzet van Alkmaar in 1573 was “inundatie” (het onder water laten lopen van de omgeving) een goede tactiek gebleken. Spanjaarden houden niet van natte voeten! De geuzen waren heer en meester in het Delta-gebied. Het veenweidegebied ten zuiden van Leiden ligt onder de zeespiegel; het was dus geen gek idee de ontzetting vanuit de zuidkant te organiseren.

In augustus 1574 werden bij Capelle a/d IJssel, en later ook tussen Rotterdam en Schiedam, dijken doorgestoken en sluizen geopend, waarna het gebied daarboven – tot de Landscheiding tussen Delfland en Rijnland –

langzaam onder water kwam te staan. Op 11 september bereikte een geuzenvloot – onder leiding van Boisot – de derde Spaanse linie, op de landscheidingsdijk tussen Leidschendam en Zoetermeer. De rest van het verhaal wordt tijdens de fietstocht duidelijk gemaakt.

De fietsroute

Het eerste stuk van de fietstocht, van Leiderdorp naar Leidschendam, staat in het teken van de omsingeling. Daarna wordt de tocht van de geuzenvloot gevolgd, vanaf de Landscheiding tussen Leidschendam en Zoetermeer door het poldergebied rond Zoeterwoude, tot in Leiden; zie ook de achterkant van dit boekje.

Bij het uitzetten van de tocht is gestreefd naar een aantrekkelijke fietsroute. We passeren o.a. de molendriegang bij Leidschendam/Wilsveen, en rijden door het recreatiegebied Noord-Aa en de Weipoort. Met een beetje geluk zien we onderweg bijzondere vogels als Wulp en Grote Zilverreiger.

Grote Zilverreiger, van augustus tot april aanwezig in het poldergebied tussen Zoetermeer en Zoeterwoude.

De tocht is opgedeeld in zeven thematische etappes. In dit boekje staat per etappe een stukje geschiedenis en een beschrijving van bijzonderheden onderweg. Het is aan te raden om steeds vóór het begin van een “etappe” het routekaartje de beschrijvingen in dit boekje door te nemen.

1. Het Spaanse hoofdkwartier

Geschiedenis

Al voor het eerste beleg van Leiden werd “het schootsveld” vrijgemaakt. In het gebied tot bijna 2 km van de wallen werd alles gesloopt. Zo verdwijnen rond Leiderdorp onder andere de kastelen ter Mey, ter Zijl en Berendrecht . De kerktoren, een potentiële uitkijkpost voor de vijand, werd gedeeltelijk gesloopt.

Valdez had in 1573 Leiderdorp al ingericht als hoofdkwartier en vesting. Bij de tweede bezetting op 26 mei 1574 werd het dorp grotendeels verlaten door de inwoners. De ongeveer 1000 Spaanse manschappen werden aan de zuidkant van de Rijn in een tentenkamp gelegerd (er was een brug). Aan de noordkant van het dorp – bij de huidige Driegatenbrug – was een Spaanse schans, en aan de zuidkant van de Rijn, dicht bij de muren van Leiden, was een vooruitgeschoven versterking: de schans Roomburg. In de Rijn zelf waren palen geplaatst om een ontzettingsvloot en voedseltoevoer vanuit de oostkant te blokkeren.

De route

Van de Dorpskerk aan de Hoofdstraat in Leiderdorp naar de Lammebrug over de Vliet; zie de bijlage voor een gedetailleerde routebeschrijving.

Bijzonderheden onderweg

- De Leiderdorpse dorpskerk heeft geen toren meer; Naast de kerk kunnen we nog zien waar hij gestaan heeft, er is een ANWB plaquette met tekst.

De Dorpskerk van Leiderdorp, met (boven) de plaats van de voormalige toren

- Vanaf de Leiderdorpse Brug is rechts de splitsing te zien van de Rijn, in Oude en Nieuwe Rijn. Tot dat punt was er een vrijgemaakt schootsveld vanaf de Leidse omwalling.
- De naam “Castellumweg” verwijst naar het Romeinse castellum dat hier lag, als onderdeel van de “Limes”, een serie versterkingen langs de Rijn als noordgrens van het rijk. Vanaf de Noordzee was dit het derde castellum, na Brittenburg en Valkenburg.
- Het begin van de Besjeslaan is de plaats waar het tentenkamp van de Spanjaarden was.
- Iets verder, aan de rechterkant van de Besjeslaan, zijn in de negentiger jaren van de vorige eeuw fundamenten gevonden van het Margarethaklooster, dat beleg en ontzet van Leiden niet overleefd heeft. Ook werd de beschoeiing gevonden van de oorspronkelijke “Corbulo-gracht” uit de Romeinse tijd.
- Het Rijn-Schiekanaal is pas aan het eind van de 19e eeuw gegraven als kanaal voor grote scheepvaart. Het volgt deels het tracé van de “Corbulo-gracht” tussen Rijn- en Maasmonding, die in de Romeinse tijd gegraven was. Het eerste stuk van die gracht, tussen de Rijn en Lamenschans, was in de zestiende eeuw niet meer dan een sloot.
- De vooruitgeschoven schans Roomburg lag zo ongeveer ter hoogte van de “Julius Caesarbrug”.
- Aan de overkant van het Rijn-Schiekanaal zien we de Roomburger molen, een poldermolen oorspronkelijk uit 1704.
- Deze eerste etappe eindigt bij de uitspanning “Cronensteyn”. De naam komt van een kasteel dat daar ergens stond, maar in 1574 werd vernield.

De Roomburger molen aan de overkant van het Rijn-Schiekanaal

2. Spaanse verdedigingslinies

Geschiedenis

De meest logische route over water van Delft naar Leiden is de Vliet, maar de Spanjaarden hadden daarlangs natuurlijk zware versterkingen aangebracht, vooral bij knooppunten van waterwegen. Het bekendst is natuurlijk de “Lammenschans” (oorspronkelijk door Leiden zelf ter verdediging aangelegd), bij het kruispunt van de vaarroutes Leidschendam-Leiderdorp en Zoeterwoude-Leiden. De schans was onderdeel van de omsingelingsgordel die gemiddeld zo’n 2 km buiten de wallen was ingericht. Het Zuidelijk deel van die gordel liep van de Waddingerschans (bij “De Vink”), via Lammenschans naar Leiderdorp. Verder naar het zuiden was de dubbelschans “Jaep Claeszn.”, onderdeel van de tweede linie, van Valkenburg via Zoeterwoude ook weer naar Leiderdorp.

Het grootste probleem voor een ontzettingsvloot via de Vliet was waarschijnlijk de dam bij Leidschendam. Die dam ligt op de grens van de Hoogheemraadschappen Delfland en Rijnland, de “Landscheiding”. Het Rijnland ligt daar wat hoger dan het Delfland. Nu is er een sluis, maar tot 1648 moesten boten met een “overtoom” over de dam gehesen worden. Op het zogenaamde “Delftse Glas” in de Janskerk in Gouda (met daarop het “Ontzet van Leiden”) is die overtoom met grote “windassen” te zien.

Detail van het Delftse glas in Gouda

Natuurlijk was die dam goed verdedigbaar voor de Spanjaarden; de dam maakte deel uit van de derde, meest zuidelijke linie, die liep van Leidschendam – via Zoetermeer en Benthuizen – naar Hazerswoude.

🚲 De route

Langs de Vliet, van de Lammebrug naar de sluis in Leidschendam.

Bijzonderheden onderweg

- Ongeveer waar nu de Lammebrug is lag de Lammenschans. Dit is het punt waar het Rijn-Schiekanaal uitkomt in de Vliet (die rechts verder naar Leiden stroomt).
- De Delftse Schouw (direct na de tweede “uitstulping” van de weg; aan de overkant van de Vliet zien we Allemansgeest) is te herkennen aan de wapens van Leiden en Delft op de gevel van het huis. Hier kwam de Hofweg uit Zoeterwoude uit; die zullen we later nog tegenkomen.

De wapens van Delft en Leiden op de Delftse Schouw

- De dubbelschans “Jaep Claesz.” lag ter weerszijden van de Vliet, ter hoogte van Allemansgeest, de uitspanning aan de overkant van de Vliet even na de Delftse Schouw.
- Na de Delftse Schouw komen we in het recreatiegebied Vlietlanden, ontstaan rond zandwinningsplassen.
- Na de “Overhaalbrug” ligt links van de weg de vogelplas “Starrevaart”, een pleisterplaats voor vele soorten watervogels.
- We komen twee molens tegen aan de overkant van de Vliet: na de Kniplaan een poldermolen uit 1800, en in Leidschendam de houtzaagmolen “De Salamander” uit 1792.

Houtzaagmolen “De Salamander” in Leidschendam

- De Leidschendamse sluis kwam in de plaats van de overtoom. Met name Gouda had belang bij het bemoedijken van de scheepvaart van de Maas naar Leiden: Gouda dankte een groot deel van haar inkomsten aan tolgelden voor de sluis tussen IJssel en Gouwe (die weer in de Rijn uitkwam). Zie vooral ook de tekst op de zijkant van het sluiswachtershuis!

De tekst op de zijkant van het sluiswachtershuis in Leidschendam.

3. Landscheiding

Geschiedenis

Voor de geuzenvloot was de route door de Vliet dus uitgesloten. Oostelijke routes, zoals door de Rotte of de Gouwe, hadden het nadeel dat ze uitkwamen ten oosten van Leiderdorp, ook geen optie.

Dan middendoor! Daar lag een meer, het Zoetermeerse Meer, van waaruit Zoeterwoude bereikt kon worden. Men moet dan echter eerst de landscheidingsdijk tussen Delfland en Rijnland over, en, om het Rijnland onder water te zetten, doorgraven. Vervolgens moet men twee oost-west wegen oversteken, de Groeneweg en de Voorweg, hoogliggende wegen tussen Wilsveen en Zoetermeer.

De geuzenvloot vertrekt op 10 september, onder het motto “Liever Turks dan Paaps”. Al op 11 september wordt de Landscheiding genomen en doorgegraven, maar met name bij de Voorweg stuit men op een sterke Spaanse tegenstand. De inwoners van het belegerde Leiden worden middels postdruiven op de hoogte gehouden van de vorderingen van de geuzenvloot.

☞ De route

Van de sluis in Leidschendam naar de uitkijkheuvel in het Buytenpark in Zoetermeer.

Bijzonderheden onderweg

- De Kostverlorenweg loopt langs de landscheidingsdijk; waar wij linksaf gaan is het vervolg van de landscheidingsdijk in de polder goed zichtbaar.
- Links van de weg zien we een prachtige molendriegang (oorspronkelijk waren er zeven molens!), in 1671 gebouwd om de Driemanspolder te bemalen.
- Aan de rechterkant van de weg, ongeveer tegenover de molendriegang, lag het verdwenen dorp Wilsveen. Op een verhoging, tussen hoge bomen, is nog wel het oude (nog steeds in gebruik zijnde) Kerkhof te zien.
- De Voorweg ligt hoog doordat het land aan weerszijden door ontvening ingeklonken is. Vanaf de Voorweg kunnen we rechts de torens van Delft zien, en links, achter de grote windmolens, Leiden.

De molendriegang bij Leidschendam

- Het Buytenpark is aangelegd op een vuilstort. Op de uitkijkeuvel kunnen we het drooggemalen Zoetermeerse Meer zien, en natuurlijk ook weer Delft en Leiden.

Uitzicht vanaf de uitkijkeuvel in het Buytenpark. Links Delft, rechts Leiden

- Het Zoetermeerse Meer – in de Middeleeuwen ontstaan door turfwinning en ontwatering – werd in 1614 drooggemalen.

4. De slag bij Zoetermeer

Geschiedenis

Om het Zoetermeerse Meer te bereiken moet de geuzenvloot een brug (de “Hoge Brug”) onder de Voorweg door. De Spanjaarden weten dat en hebben zich juist daar stevig verschanst. Zelfs na het aanrukken van extra vuurkracht zijn de geuzen niet tegen de Spanjaarden opgewassen. De geuzenvloot moet zich op 17 september (na de “Slag bij Zoetermeer”) terugtrekken tot in het Delfland.

Informatiebord over de slag bij Zoetermeer, op de uitkijkheuvel in het Buytenpark

De route

Zoetermeer, van de uitkijkheuvel in het Buytenpark tot de Oude Kerk.

Bijzonderheden onderweg

- In het Buytenpark komen we langs een grote indoor-skibaan.
- Ongeveer op de plek waar het Panamapad uitkomt op de Voorweg was de “Hoge Brug”, over een vaart die naar het Zoetermeerse Meer leidde. Daar vond de slag plaats.
- Op Dorpstraat 7, een oud burgemeestershuis, is het Stadsmuseum van Zoetermeer gevestigd.
- De Oude Kerk is in 1785 gebouwd, maar de onderkant van de toren stamt nog uit de 15^e eeuw.

5. Omtrekkende beweging

Geschiedenis

Bedenk een list. Het verhaal gaat dat zich in het geuzenleger een Zoetermeerse scheepstimmerman – Wolphert Adriaensz – bevond, die goed bekend was met de omgeving. Hij bedacht dat de Landscheiding Delfland/Rijnland ten oosten van Zoetermeer overgaat in Landscheiding Schie-land/Rijnland, die noord/zuid loopt, en bijgevolg ook de meeste wegen en vaarten zoals de Leidsewallenwetering (die loopt noord/zuid, ten oosten van het Zoetermeerse Meer, en komt uit in de Noord-Aa, die weer in verbinding staat met de Weipoortse Vliet). Een stuk gemakkelijker dus, bovendien een gebied met minder Spanjaarden.

Een deel van de vloot vaart ten zuiden van de landscheiding (nu de A12) naar het oosten, om de knik in de landscheiding heen, en vervolgens steekt men op 21 september onder Benthuizen bij de “Zegwaatse Verlaat” (een verlaat is een sluis) de landscheiding over en door. Men kan doorvaren naar de Leidsewallenwetering.

Op 22 september bereikt de geuzenvloot de Noord-Aa. Daar wordt gepauzeerd om te wachten op het verder onderlopen van de weilanden richting Zoeterwoude. De dijken langs de Noord-Aa en de Weipoortse Vliet worden doorgestoken om het water sneller te laten stijgen.

De Spaanse troepen – inmiddels door de geuzen uit Zoetermeer verdreven – worden door Valdez richting Zoeterwoude gestuurd ter versterking van de linies daar. De geuzen hebben nu wel vrij spel op het Zoetermeerse Meer.

.

De route

In het huidige stedelijke gebied van de groeigemeente Zoetermeer is weinig van het oorspronkelijke landschap te herkennen, wij maken daarom een “shortcut”: van het oude centrum van Zoetermeer via de Leidsche Walle richting Noord-Aa. Het eind van deze etappe is bij ’t Geertje in Zoeterwoude.

Bijzonderheden onderweg

- De Delftse- en Leidsewallenwetering vormden een bescheiden scheepvaartroute tussen Delft en Leiden. Naar het zuiden moest de Delftsewallenwetering natuurlijk de Landscheiding kruisen. Dat gebeurde bij de “Reguliersdam” met een overtoom, aangelegd en beheerd door monniken van het Reguliersklooster “Engelendaal” in Leiderdorp.
- De Wallenwetering vormde ook de grens tussen Zoetermeer en Zegwaart, die samen een soort duodorp vormden.
- De Leidsewallenwetering kwam uit in de Noord-Aa, die het (voormalig) Zoetermeerse Meer verbindt met de Weipoortse Vliet. Nu is het laatste stuk van de Leidsewallenwetering verdwenen in de Zoetermeerseplas in het recreatiegebied Noord-Aa.
- Links van de Broekwegkade zien we het voormalige stoomgemaal “De Nieuwe Polder” uit 1877. Het gemaal kwam in de plaats van een aantal windmolens.
- Bij de “geitenboerderij” ’t Geertje kan men koffie drinken. De bomen rond het plasje achter de boerderij zijn in de periode augustus-april slaapplaats van een groep Grote Zilverreigers.

Ooievaars op het nest bij 't Geertje

6. Dwars over de weilanden

Geschiedenis

Pas op 2 oktober is het water – mede door een storm – hoog genoeg opgestuwd om uit te kunnen varen, met platbodenvaartuigen over de weilanden. Men had weliswaar ook via de Weipoortse Vliet kunnen varen, maar die komt bij het in Spaanse handen zijnde kasteel Swieten (dat stond op het huidige Heineken-terrein) uit in de Rijn ten oosten van Leiderdorp.

De vloot vaart tussen Zoeterwoude (ook in Spaanse handen) en Weipoort door, tot aan de Meerburger Wetering. Als een dijk gepasseerd moet worden tillen de geuzen de boten er overheen; men heeft inmiddels haast!

De route

Zoeterwoude, van 't Geertje naar het Molenpad.

Bijzonderheden onderweg

- Vanaf het hoge bruggetje (Zuidbuurtseweg) zien we rechts een verbreding van de Noord-Aa, ook wel “Noord-Aa’sse Meer” genoemd. Dit was de “uitvalsbasis” voor de geuzenvloot richting Leiden.
- Op het Korte Kerkpad hebben we naar links een goed uitzicht over de weilanden waarover de geuzenvloot richting Leiden voer.
- De Spanjaarden beheersten zowel de westkant (Zuidbuurt), als de oostkant (Weipoort). De ondergelopen “Kerkwegh” werd in allerijl door een reeks bootjes geblokkeerd, maar die vormden geen partij voor de Geuzen.
- Langs de Weipoortseweg veel fraaie oude boerderijen. De Geuzen schoten een aantal van die boerderijen in brand, omdat zich daar Spaanse troepen schuilhielden.

Bovenlichtdecoratie bij een van de boerderijen langs de Weipoortseweg

- Aan het eind van de Weipoortseweg zien we rechts het terrein van de Heineken-fabriek. De Weipoortse Wetering komt daar uit in de Rijn; daar stond ook het kasteel Swieten.
- De “Groote Molen” uit 1626 is een van de oudste wipwatermolens in het Rijnland.
- De geuzenvloot is ook het Molenpad gepasseerd, ongeveer halverwege het pad, bij de picknicktafels (daarom stoppen we daar even!). Vanaf dit punt zien we rechts de A4. Parallel daaraan, net vóór de A4, loopt de Meerburger Wetering. Daar moest de vloot naartoe.

Afweerkruisje boven het luik van een melkkelder van een boerderij aan de Weipoort. Zo'n kruisje moest voorkomen dat de melk bedierf.

7. Naar 3 oktober

Geschiedenis

De dorpskern van Zoeterwoude wordt door de Geuzen in brand geschoten. De Spanjaarden vluchten via de Hofweg (een zijweg van het Westeinde) richting Voorschoten, maar worden onder vuur genomen door schepen die op het “Papemeer” liggen.

Via de Vrouwevaart bereikt de geuzenvloot de Lammenschans. Die blijkt inmiddels door de Spanjaarden ontruimd te zijn (Spanjaarden houden immers niet van natte voeten; ze zijn vertrokken naar Leiderdorp). De geuzen varen door via de Vliet. Op 3 oktober, om negen uur in de ochtend wordt de geuzenvloot in Leiden onthaald. Feestje, met Haring en Wittebrood!

De Geuzen stoten via de Hogewoerd door naar Leiderdorp om de Spanjaarden daar te verjagen. En onze cirkel is rond.

De route

Van het Molenpad in Zoeterwoude naar het centrum van Leiden, desgewenst door naar Leiderdorp.

Bijzonderheden onderweg

- In Zoeterwoude-Dorp gaan we rechtsaf; de oude dorpskern ligt links. De dorpskerk, verwoest in 1574, maar daarna herbouwd, heeft een toren uit 1615, ontworpen door de bekende Leidse architect Arent van 's Gravenzande.
- Het “Watertje” waar we langs en overheen fietsen kruist de Meerburgerwetering, en gaat dan over in de Vrouwenwetering (nu onderbroken door de A4).
- Op het hoogste punt van het viaduct over de A4 hebben we een mooi uitzicht over de polders. Links zien we, vóór de grote windmolens, het Papemeer (niet meer dan een verbreding van de Meerburgerwetering; vanaf het Papenmeer konden de geuzen zowel Zoeterwoude als de Lammenschans beschieten). Achter de hoge windmolens een oude molen, de molen “Zelden van Passe”. Die verving in 1641 een aantal kleinere molens. Vóór de molen loopt de Hofweg (vluchtroute voor de Spanjaarden uit Zoeterwoude), die vroeger doorliep tot de Delftse Schouw aan de Vliet.

Uitzicht vanaf het viaduct over de A4: vóór de grote windmolens een randje van her Papenmeer; rechts de molen “Zelden van Passe”

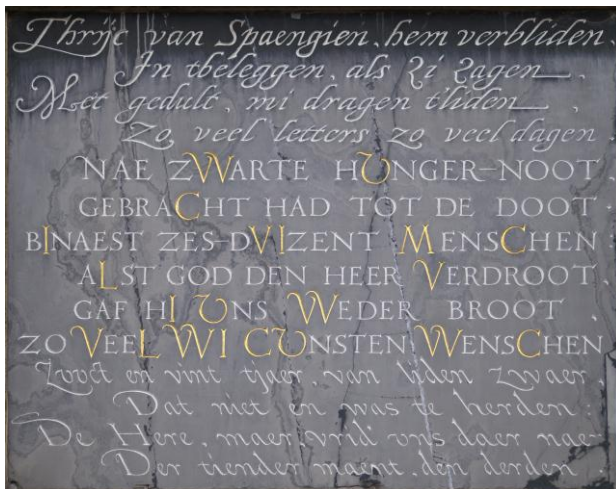

- Bij de Lammebrug zijn we dus weer bij Lammenschans. Het verhaal wil dat op de ochtend van 3 oktober de jonge Cornelis Joppensz. poolshoogte kwam nemen (het was er zo stil), en daar een in de haast achtergelaten ketel met hutspot vond.
- Bij de T-kruising na het fietstunneltje, is links van het flatgebouw de Vliet te zien. We moeten een stukje naar rechts om de Vliet te kunnen volgen.
- Na de overweg kun je zien dat we goed zitten! Andries Schot was een van de verdedigers van Leiden; we komen de Magdalena Moonsstraat tegen (er is vast iemand die het verhaal kent), de 3 Oktoberstraat en de Valdezstraat.
- Waar de Vliet uitkomt in de Singel ontmoetten de geuzen de uitgehongerde Leienaars, en trakteerden op haring en wittebrood.
- Bij de brug naar de Douzastraat (genoemd naar Jan van der Does, ook een verdediger van Leiden) stond de Koepoort, die ook nog een rol speelde in het verhaal. Boiset, van de kade links was de commandant van de geuzenvloot.
- Op het Rapenburg (nummer 94) komen we langs het huis van Willem Cornelisz., de eigenaar van de postduiven die de communicatie tussen belegerden en ontzetteren verzorgden. Als dank mocht Willem Cornelisz. voortaan de naam “van Duyvenbode” voeren. Op de voorgevel is het bijbehorende wapen te zien.

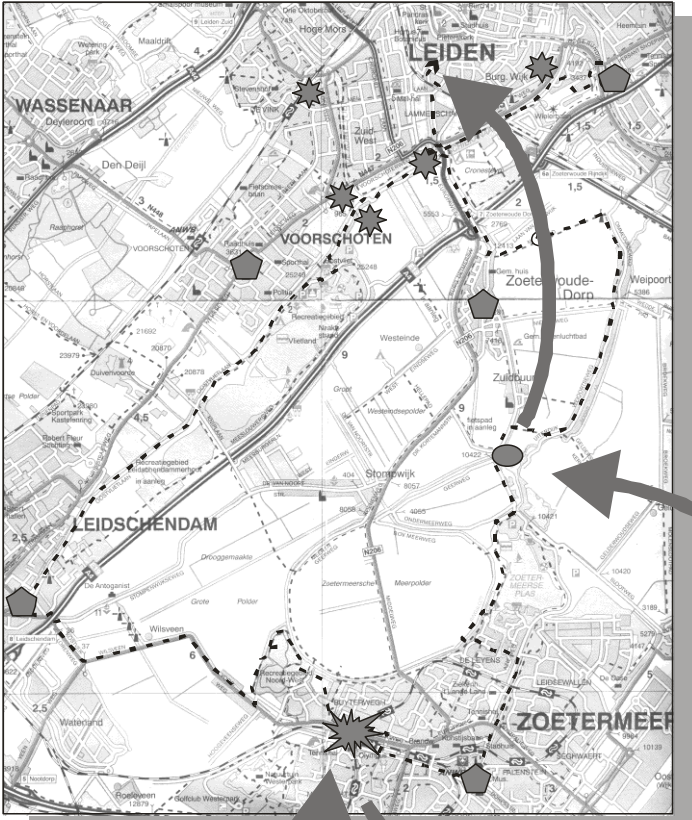

Op Rapenburg 94 het wapen van van Duyvenbode, als dank voor het beschikbaar stellen van postduiven voor de communicatie.

- Op het stadhuis vindt men een door de stadssecretaris Jan van Hout gemaakt “tijdvers” over het beleg en ontzet van Leiden. Hoe was de sleutel ook al weer?

Het tijdvers van Jan van Hout op de gevel van het Leidse Stadhuis

Fietsroutekaart (onderbroken lijn), met daar bovenop op de globale route van de geuzenvloot.

	Spaanse vesting		Spaanse schans
	Slag bij Zoetermeer (17sept.)		Oponthoud op de Noord-Aa

Nawoord

Het idee voor de fietsroute in dit boekje is ontstaan tijdens het bekijken van het “Delftse Glas” in de Janskerk in Gouda. Dat glas gaat over het ontzet van Leiden; het ondergelopen land tussen Delft en Leiden, met daarin de geuzenvloot, is vanuit een soort vogelvluchtperspectief weergegeven. Ik fiets vaak in het poldergebied rond Zoeterwoude, o.a. in verband met mijn belangstelling voor vogels. In het raam kwam ik dus allerlei vertrouwde plekken tegen. Zou de route van de geuzenvloot ook te fietsen zijn? Dit boekje met fietsroute is het resultaat.

Verantwoording

De historische beschrijvingen in dit boekje hebben niet de pretentie voor 100% volledig en juist te zijn.

Veel informatie is te vinden op internet, bijvoorbeeld:

- <http://dutchrevolt.leidenuniv.nl>

Bij de samenstelling van dit boekje heb ik ook dankbaar gebruik gemaakt van o.a. de volgende bronnen:

- Arjaan Wit e.a., “Rond de schans van Valdez te Leiderdorp tijdens het beleg van Leiden 1573-1574”, Oudheidkamer Leiderdorp, 2004
- “Vive les Geux”, tentoonstellingsbrochure Stadsmuseum Zoetermeer, 2007
- Joop Smink, “Spaanse soldaten voor een Hollandse stad”, Stichting Fonds Goudse Glazen te Gouda, 2003

De opgenomen foto's zijn eigen opnamen.

Illustratie omslag: detail van het “Delftse Glas”, Gouda

Colofon

Idee, tekst en samenstelling door Jos Janssen

In eigen beheer uitgegeven Leiderdorp, september 2009

Herziene versie in pdf-formaat, oktober 2011, in het kader van de tentoonstelling “Vrijheid!, Leidens Ontzet 1574-2011” in Museum De Lakenhal.

Voor opmerkingen, commentaar, en suggesties ter verbetering:

jos.janssen@tiscalimail.nl